

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketoiminnan logistiikka

2018

Karoliina Kurkela

YRITYSVASTUU

– vastuullisuus Lindexin toiminnassa

Karoliina Kurkela

YRITYSVASTUU

- vastuullisuus Lindexin toiminnassa

Vastuullisuustrendi on ollut yritysmaailmassa esillä jo hetken, mutta jatkaa edelleen voittokulkuaan. Kun kuluttajat ovat tulleet entistä tietoisemmiksi ja alkaneet vaatia vastuullisuuden epäkohtien korjaamista, on yritysten ollut pakko kiinnittää huomiota toimitusketjujensa vastuullisuuteen. Monet lait ja säädökset ohjaavatkin jo pitkälti yritysvastuuta. Yritysvastuuraportointi on puolestaan monille yrityksille uusi, vaadittu asia.

Tämän opinnäytetyön aiheena on yritysvastuu ja sen osa-alueet. Työssä käsitellään yritysten vastuuta niin taloudellisesta, sosiaalisesta kuin ympäristönkin näkökulmasta. Työssä kerrotaan myös vastuuraportoinnista. Kun esimerkkiyritykseksi valikoitui ruotsalainen muotiketju Lindex, sivutaan työssä myös vaateteollisuuden vastuullisuuden epäkohtia.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia yritysvastuun osa-alueita ja vastuullisuutta vaateteollisuudessa. Työssä perehdyttiin muotiketju Lindexin toimintaan vastuullisuuden saralla. Työ toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena ja pienenä sähköpostihaastatteluna Lindexille. Lindex julkaisee vuosittain vastuullisuusraportin ja tässä työssä on hyödynnetty lähteenä vuoden 2017 vastuullisuusraporttia sekä Lindexin verkkosivuilta löytyvää tietoa.

Työn tuloksena selvisi, että Lindex brändää itseään vastuullisena yrityksenä ja on siinä suurilta osin oikeassa. Yritys huolehtii työntekijöistään ja ulottaa myös vastuutaan alihankkijoihin asti. Lindex ei omista itse yhtään tehdasta, mutta tekee auditointeja tavarantoimittajilleen. Auditointien tulokset ja varsinkin korjaustoimeenpiteet ja seuranta jäivät vielä kuitenkin epäselviksi. Vaikka yritys jakaa paljon tietoa kuluttajille ja perustaa toimintansa läpinäkyvyyteen, on osaa tiedoista edelleen hankala tai jopa mahdoton löytää. Lindex pyrkii minimoimaan kaikki yrityksen toiminnasta johtuvat ympäristövaikutukset ja käyttää pääasiassa laivarahtia tuotteidensa kuljettamiseen. Yritys tekee myös paljon yhteistyötä erilaisten hyväntekeväisyysjärjestöjen ja organisaatioiden kanssa.

ASIASANAT:

Vastuullisuus, yritysvastuu, vastuuraportointi, tekstiiliteollisuus

Karoliina Kurkela

CORPORATE RESPONSIBILITY

- sustainability in Lindex

Sustainability as a trend has been quite visible for a while now and it keeps going. Now when consumers have become more aware about sustainability and starting to demand actions to fix faults, the companies have been forced to focus on sustainability of their supply chains. Laws and regulations can usually give guidance to companies. Corporate responsibility reporting is on the other hand quite new thing for companies to do.

This thesis is about corporate responsibility and it includes information about financial, social and environmental responsibility and also about corporate responsibility reporting. When the Swedish fashion chain Lindex is the example company in this thesis, there is also information about the textile industry.

The aim of this thesis is to research information about corporate responsibility and responsibility in textile industry. This thesis includes information about sustainability in Lindex. This thesis was written as qualitative research and there was also a small interview with HR Advisor from Lindex Finland by email. Lindex publishes a sustainability report ever year and in this thesis the 2017 sustainability report was used as a source.

As this thesis became ready it was clear that Lindex brands itself as a sustainable company and that is about right. Lindex takes care about their employees and suppliers. Lindex doesn't own any factories but does audits with their suppliers. However, the results of the audits have been hard or even impossible to find. Lindex is trying to minimize all environmental impacts of their actions and they use sea transport as a shipping method as much as possible. Lindex also co-operates with different kinds of charity organizations.

KEYWORDS:

Responsibility, sustainability, corporate responsibility, sustainability report, textile industry

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 YRITYSVASTUU	7
2.1 Taloudellinen vastuu	10
2.2 Sosiaalinen vastuu	11
2.3 Ympäristövastuu	12
2.3.1 Ympäristövastuu tekstiiliteollisuudessa	12
3 RAPORTOINTI	13
3.1 Global Reporting Initiative (GRI)	15
4 VAATETEOLLISUUDEN TAKANA	17
4.1 Finnwatch	18
4.2 Kierrättämisen nurja puoli	18
4.3 Suomalaisten yritysten toiminta	19
5 VASTUULLISUUS LINDEKILLÄ	20
5.1 Lindex yrityksenä	20
5.2 Taloudellinen vastuu Lindexillä	22
5.3 Sosiaalinen vastuu Lindexillä	22
5.3.1 Yhteistyöt ja projektit	23
5.4 Ympäristövastuu Lindexillä	23
5.4.1 Tehtaat ja tuotanto	24
5.4.2 Kuljetukset	26
5.4.3 Muovikassit	27
5.4.4 Tekstiilikierrätys	27
6 LOPUKSI	29
LÄHTEET	31

LIITTEET

Liite 1. Haastattelukysymykset

KUVAT

Kuva 1. Toimitusketjun vastuullisuuden edistäminen. (FIBS 2018e).	8
Kuva 2. PwC Suomen yritysbarometri. (PwC 2017b).	14
Kuva 3. Kestävä muoti. (Lindex 2018h).	28

1 JOHDANTO

Vastuullisuus koskettaa nykypäivänä jokaista, niin yksittäisiä ihmisiä kuin suuria yrityksiäkin. Koko ajan muuttuvassa maailmassa vastuullisuus on noussut yhdeksi yritystrendiksi. Kuluttajat ovat nykyään entistä tietoisempia ja osaavat vaatia yrityksiltä vastuun ottamista. Myös maapallon ja luonnonvarojen säilymisen kannalta niin suurten, kuin pienempienkin yritysten ympäristöystävällinen toiminta on elintärkeää. Nykyään myös lait ja säädökset ohjaavat yritysten toimintaa entistä vastuullisempaan suuntaan. Vaatimusten lisäksi on myös tärkeää valvoa niiden noudattamista. Auditointi voi tapahtua itse yrityksen puolesta tai sen voi hoitaa myös ulkopuolinen taho, jolla varmistetaan riippumattomien tulosten saanti. Nykyajan ns. pikamuoti voidaan kokea juuri vastuullisen vastakohdana. Onko yrityksen siis mahdollista olla vastuullinen vaateteollisuudessa?

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan vastuullisuutta yrityksen eri näkökulmista. Pääasiassa yritysvastuu jaetaan kolmeen eri osa-alueeseen; taloudelliseen, sosiaaliseen sekä ympäristövastuuseen. Lisäksi työssä perehdytään yritysraportointiin. Esimerkiki yrityksenä toimii Lindex, jonka toimintaa vastuullisuuden saralla tarkastellaan. Työn tavoitteena on tutkia yritys vastuuta ja sen osa-alueita sekä vastuullisuutta vaateteollisuudessa.

Tämä opinnäytetyö tehtiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Tietoperusta koostuu yritys vastuun eri osa-alueista ja yritysraportoinnista. Lähdeaineistoksi valikoitui alan kirjallisuutta sekä julkaisuja. Sain myös esittää Lindexin Suomen pääkonttorille sähköpostilla muutamia askarruttavia ja mielessä heränneitä kysymyksiä. Lisäksi Lindexin omat verkkosivut ja vuosittain julkaistava vastuullisuusraportti antavat tietoa yrityksen toiminnasta vastuullisuuden saralla.

Työskenneltyäni melkein viisi vuotta vaatealalla, on itsellenikin herännyt kysymyksiä vastuullisuudesta ja mielenkiinto aihetta kohtaan on noussut jatkuvasti. Vastuullisuus on kuitenkin esillä koko ajan ja näkyy jokapäiväisessä työskentelyssä myymälässä. Esimerkiki yrityksenä toimiva Lindex on luvannut, että 80 prosenttia heidän valmistamistaan vaatteista on valmistettu ympäristöystävällisin keinoin vuoteen 2020 mennessä. (Lindex 2018s). Tavoite on kunnianhimoinen ja vaatii sitoutumista, mutta ilman tavoitteita ei tapahdu muutoksia. Yrityksen vastuullisuusraportin mukaan vuonna 2017 Lindex valmisti 55 prosenttia vaatteistaan ympäristöystävällisin keinoin. (Lindex 2017q).

2 YRITYSVASTUU

Yritysvastuu (eng. corporate responsibility) käsittää yritysten erilaisia vapaaehtoisia toimia, joilla toteutetaan yhteiskuntavastuuta tavalla, jota sidosryhmät yrityksiltä odottavat. Yhteiskunta vastuu puolestaan määritellään yritysten ja yhteiskunnan työnjaoksi ympäristön ja kansalaisten hyvinvoinnin rakentamiseksi. Yhteiskuntavastuuta voi tarkastella maantieteellisesti, globaalisti, alueellisesti tai jopa paikallisesti. Yleensä yrityksillä ja heidän vastuullaan on globaaleja ulottuvuuksia, kuten esimerkiksi ilmastonmuutos ja sen ehkäisy. Toisaalta yritys vastuu voi käsittää esimerkiksi tehtaan sulkemisen pienellä paikakunnalla, jossa sen seurauksena työllisyys mahdollisesti laskee. (Harmaala & Jallinoja, 2012, 14–16).

Liiketoiminnan koetaan edistävän kehitystä kehittyvissä maissa, mutta kehitystä tapahtuu ainoastaan, jos toiminta on yritys vastuun mukaista. Tämä tarkoittaa sitä, että työntekijät saavat oikean suuruisen korvauksen tehdystä työstään, työoloissa on otettu huomioon ihmisarvo ja ympäristöä kunnioitetaan. Yritysten on lähes mahdotonta muuttaa maiden huono hallintoa tai puutteellista ympäristö- tai ihmisoikeuslainsäädäntöä. Yritysten tulee kuitenkin huolehtia oman toimintansa vaikutuksista. Kun yritykset kehittävät toimitusketjunsä vastuullisuutta, auttavat he samalla kehittämään käytäntöjä kohdemaissa. (FIBS 2014g). Kuvassa yksi kuvataan, miten toimitusketjujen vastuullisuutta voidaan FIBS:in mukaan edistää. Yritysten rooli yhteiskunnassa on muuttunut viime vuosina ja nykyään roolissa korostuu globaalien haasteiden ratkaiseminen. Yritysvastuu korostuu entisestään, kun valmistus ja hankinta siirtyvät kehittyviin tai alhaisen kustannustason maihin. Myös riskienhallinta on olennainen osa toimitusketjujen vastuullisuutta. (FIBS 2014e).

FIBS (Finnish Business & Society) on yhdistys, joka pyrkii edistämään työhyvinvointia ja kestäväää kehitystä suomalaisissa työyhteisöissä. FIBS on avoin yrityksille, jotka haluavat toiminnallaan edistää kestäväää kehitystä niin yhteiskunnallisesti kuin taloudellisestikin. (FIBS 2015a).

Toimitusketjun vastuullisuutta tarkasteltaessa (Kuva 1) tulee ensin kartoittaa nykytilanne. Mikä on yrityksen osaamisen taso? Onko yrityksellä resursseja paneutua vastuullisuuskysymyksiin? Yrityksen tulisi ymmärtää oman toimintansa vaikutukset ja kuinka pitkälle ne ulottuvat. Yrityksen olisi myös hyvä valmistautua miettimällä vaikutuksia liiketoimintaan, jos toimitusketjuista paljastuisikin ongelmia. (FIBS 2015c). Toimitusketjun riskien

tunnistaminen voi olla haastavaa, mutta esimerkiksi sosiaaliseen vastuuseen liittyy paljon riskejä mm. lapsityövoiman käytöstä, korruptiosta ja työturvallisuudesta. Riskikartoituksen tehtävänä on auttaa tunnistamaan ne toimittajat, joiden vastuullisuustoiminta ei ole varmaa, jolloin yritys voi kohdentaa omia toimiaan ko. yritysten kanssa. (FIBS 2015d). Kun yritys on laatinut toimittajilleen vaatimuksia, esimerkiksi code of conduct -ohjeistuksen tai standardien käyttämisen, tulee vaatimusten täyttämistä valvoa. Yleisesti ulkopuolisten tahojen tarkastukset koetaan uskottavimmiksi. Aina jos toimittaja on sertioitu, tarkastuksen täytyy hoitaa ulkopuolinen taho. Yrityksen on hyvä miettiä, seuraako standardien rikkomisesta rangaistus ja kuinka usein on tarvetta tarkastuksille. (FIBS 2015f). Suomalaisyrittäjillä ei ole tapana purkaa sopimuksiaan, vaan ne pyrkivät korjaamaan epäkohdat ja ongelmat. Tätä voidaan pitää vastuullisena toimintamallina. (FIBS 2015b).

Kuva 1. Toimitusketjun vastuullisuuden edistäminen. (FIBS 2018e).

Kestävä kehitys (sustainable development) on laajasti niin yhteiskunnassa, kuin talouselämässäkin esillä oleva ilmiö. Sen mukaan ihmiskunnan kehitys ei saa vaarantaa tulevien sukupolvien mahdollisuutta omien tarpeidensa tyydyttämiseen. Kestävä kehitys käsitteenä syntyi ensimmäisen kerran vuonna 1987 YK:n Brundtlandin komiteassa. Suomen ympäristöministeriö määrittää kestävä kehityksen jatkuvaksi ja ohjatuksi yhteiskunnalliseksi muutokseksi, jossa turvataan nykyisille ja seuraaville sukupolville hyvät mahdollisuudet elämiseen. Muutosta toteutetaan niin paikallisesti, alueellisesti, kuin maailmanlaajuisestikin. Päätöksenteossa ja toiminnassa on siis otettava tasavertaisesti huomioon ympäristö, ihminen sekä talous. (Harmaala & Jallinoja, 2012, 15–16).

Lainsäädäntö ohjaa paljon yritysten vastuuta, mutta vastuullinen yritys tekee enemmän, kuin mitä laki edellyttää. Se huomioi eri sidosryhmänsä ja ottaa vastuuta myös alihankkijoistaan. Yritys raportoi avoimesti toiminnastaan ja sen vaikutuksista, olivatpa ne positiivisia tai negatiivisia. Vastuullinen yritys minimoi negatiiviset vaikutukset toiminnastaan ja puolestaan maksimoi positiivisia vaikutuksia muillekin, kuin esimerkiksi osakkeenomistajilleen. (FIBS 2015i).

On hyvä kuitenkin muistaa, että yrityksillä on erilaisia toimintaympäristöjä ja lähtökohtia, jolloin yritys vastuun sisältö ei ole samanlainen kaikille yrityksille. Yritystoiminta lähtee tarkoituksesta ja sitä ohjaavat myös esimerkiksi arvot sekä politiikka. Toiselle yritykselle positiivisen vaikutuksen luominen yhteiskuntaan voi olla toiminnan tarkoitus, kun taas toista ohjaavat vastuullisuus tai voiton maksimointi. Yritysvastuun kannalta on tärkeää, että yritys laatii strategian ja ymmärtää, miten yritys vastuu siihen kytkeytyy. Tulee myös muistaa, että jokaisella toimialalla on erilaisia näkökohtia yritys vastuusta. Esimerkiksi energia-alalla esillä ovat ympäristövaikutukset ja uusiutumattomien luonnonvarojen käyttö, kun taas kaupan alalla korostuu toimittajien työolot sekä kestävä kulutus. Yritysten tulee ymmärtää oma arvoketjunsä, kun määrittää yritys vastuuta. Oman arvoketjun ja toiminnan välillä on välillisiä sekä välittömiä näkökohtia. Kansainvälisyys voi myös aiheuttaa eettisiä pulmia yritykselle. Toimintaympäristöt voivat olla hyvinkin erilaisia eri maissa, jolloin yrityksen tulee varmistaa, että se toimii kaikkialla maailmassa eettisten vähimmäisperiaatteiden mukaan. Paikallinen toimintaympäristö on kuitenkin suuressa roolissa yritys vastuunäkökulmia määrittäessä. Paikallisen ympäristön tila, osaava työvoima, toimiva infrastruktuuri sekä poliittinen tilanne vaikuttavat kaikki yritys vastuuseen. Yritys vastuu voi olla tietyissä määrin strateginen valinta, mutta se ei voi olla ristiriidassa siihen, mitä sidosryhmät ja yhteiskunta odottavat yritykseltä. (Niskala, Pajunen & Tarna-Mari, 2013, 24–29).

Vastuullisuus ja eettisyys voidaan nähdä yrityksessä mahdollisuutena kasvattaa kilpailukykyään. Innovaatiot ja uudet ratkaisut luovat uusia markkinoita. Tavoitteena voi olla vastuullisuuden ja kannattavan liiketoiminnan yhdistäminen. Yrityksen tavoitteet voivat olla myös ns. päällekkäisiä ja yritys voi esimerkiksi hakea vastuullisuuden avulla kustannussäästöjä. Strategisessa yritys vastuussa (eng. strategic CSR) otetaan huomioon ensisijaiset odotukset sidosryhmiltä. Tällöin myös yritys vastuun tavoitteet kuuluvat yrityksen liiketoimintastrategiaan sekä operatiiviseen toimintaan. Strateginen vastuullisuus on aitoa, kun tavoitteita ja tuloksia pystytään mittaamaan. Mittareita on tällöin niin taloudel-

lisen toiminnan, kuin ihmisten ja ympäristönkin puolelta ja budjettiin on merkitty vastuullisuuden kehittämishankkeita. Strateginen lähestymistapa kohdistaa toiminnan niihin ekologisiin asioihin, jotka ovat omalle liiketoiminnalle olennaisia. Joskus vastuullisuuden ympärille voidaan rakentaa koko yrityksen liiketoiminta. Strateginen yritysvastuu on pitkäjänteistä toimintaa. Tarkastelunäkökulma tulee asettaa keskipitkälle tai jopa pitkälle aikavälille. Uusien palveluiden ja tuotteiden etsinnälle pyritään täyttämään tai jopa ylittämään tärkeimpien sidosryhmien odotukset kestäväällä tavalla. (Harmaala & Jallinoja, 2012, 76–78).

Samalla kun yritysvastuu ulottuu pidemmälle, kuin lait ja säädökset vaativat, tulee yritysten varautua riskeihin, joita voivat olla esimerkiksi uudet lait tai asiakasvaatimukset. Ensin tehdään riskikartoitus, eli tunnistetaan oman ja sidosryhmien toiminnan riskit. Riskejä tulee kartoittaa tässäkin tapauksessa niin taloudelliselta, sosiaaliselta kuin ympäristönkin kannalta. Kun riskit on tunnistettu, tulee määrittellä käytännön toimenpiteet riskien minimoimiseksi. (Logistiikan maailma 2018).

2.1 Taloudellinen vastuu

Yritystoiminnan on oltava kannattavaa, jotta yritys voi olla taloudellisesti hyödyksi yhteiskunnalle ja toimia mahdollisimman vastuullisesti. Yritys vastuuta pohdittaessa herää kysymyksiä esimerkiksi siitä, millaista kannattavuutta tavoitellaan ja miten paljon osinkoa maksetaan osakkaille. Taloudellinen vastuu pitää sisällään sen, että yrityksen tulee olla pitkällä aikavälillä toimintakykyinen. Yleinen kysymys onkin, investoidaanko esimerkiksi työhyvinvointia parantaviin hankkeisiin pidemmällä tähtäimellä vai pyritäänkö maksimoimaan tulos lyhyellä tähtäimellä. Tapa, jolla yritys luo taloudellista hyvinvointia yhteiskunnalle, luetaan taloudelliseen yritys vastuuseen. Yritys voi vaikuttaa paikallisesti alueen kilpailukykyyn esimerkiksi investoimalla tai olemalla yhteistyössä koulujen tai satamien rakentamisessa. Yritys vastuun pitää sisällään paljon lakien ja säädösten noudattamista. Yrityksellä voi olla merkittävä rooli paikallisesti taloudellisen vastuun kannalta, vaikka maailmanlaajuisesti vaikutukset olisivatkin pienet. Yritys voi toimia paikallisesti merkittävänä työllistäjänä sekä verojen maksajana. (Harmaala & Jallinoja, 2012, 18–19).

Yritys pystyy huolehtimaan sosiaalisesta ja ympäristövastuusta ainoastaan, jos sen taloudellinen suorituskyky on hyvällä tasolla. Taloudelliseen vastuuseen kuuluu myös riskienhallinta. Parhaimmillaan riskienhallinta voi lisätä yrityksen taloudellista vakautta ja

antaa paremman mahdollisuudet kannattavuuden kehittymisen arvioimiseen. Taloudellisessa vastuussa kuuluu ottaa huomioon nykyisistä toiminnoista johtuvat taloudelliset riskit myös tulevaisuudessa. (Logistiikan maailma 2018).

Taloudellisessa vastuussa huolehditaan paitsi liiketoiminnan kestävydestä myös korruption vastaisesta toiminnasta sekä veronmaksusta. Ensisijaisesti yritys maksaa veroa valtion, jossa taloudellinen toiminta ja työ tapahtuvat. Valtiolle maksettava vero perustuu siihen, että yritys käyttää valtion alueille olevia luonnonvaroja sekä verorahoilla tuotettuja yhteiskunnan palveluja. (YK-liitto 2018).

2.2 Sosiaalinen vastuu

Yritysten sosiaalisessa vastuussa on kyseessä toimien vaikutuksien kohteena olevat ihmiset, esimerkiksi henkilöstö. Erityisesti länsimaissa sosiaalinen vastuu sisältää ajatuksen henkilöstön hyvinvoinnin edistämisestä ja esimerkiksi työturvallisuudesta. Toisen näkemyksen mukaan yrityksellä on vastuu työllistämisen edistäjänä. Yritysten toiminta vaikuttaa myös välillisesti esimerkiksi alihankkijoihin ja raaka-aineiden tuottajiin. Hyvinvointivaltioissa monet sosiaaliset vastuut, kuten ihmisoikeudet, työturvallisuus ja työhyvinvointi, ovat määriteltä laissa. Kehittyvissä maissa yritysten sosiaalista vastuuta parannetaan jatkuvasti työoloja kehittämällä, lapsityövoiman käyttöä ehkäisemällä sekä peruspalkkatason määrittämisellä. Yritys on aina myös tuotevastuussa asiakkailleen. (Harmaala & Jallinoja, 2012, 20–21).

Sosiaalinen vastuu ylettyy siis yrityksen eri sidosryhmiin, kuten henkilöstöön, asiakkaisiin, alihankkijoihin ja kansalaisjärjestöihin. Henkilöstö, joka on motivoitunut ja kehittää jatkuvasti itseään on tärkeä voimavara menestyvälle yritykselle. Sidosryhmävuoropuhelua pidetään keskeisenä työkaluna sosiaalisessa vastuussa. Sen avulla pyritään selvittämään eri yhteisöjen odotuksia yrityksen toimintaa kohtaan, tarjotaan tietoa liiketoiminnan vaikutuksista ja pyritään löytämään innovaatioita eri näkökulmien sovittamisesta yhteen. (Elinkeinoelämän keskusliitto 2018).

Sosiaaliseseen vastuuseen kuuluvat yrityksen toimintatavat, käytännöt sekä työolosuhteet, jotka kunnioittavat ihmisoikeuksia ja ovat oikeudenmukaisia. Vastuu ylettyy myös kuluttajien puolelle esimerkiksi tuoteturvallisuuden tai markkinoinnin merkeissä. (YK-liitto 2018).

2.3 Ympäristövastuu

Ympäristövastuu kohdistuu yritysten pyrkimyksiin toimia ympäristön kannalta parhaalla mahdollisella tavalla. Ympäristövastuuseen lukeutuu muun muassa vesien ja ilma suo-
jelu, kasvihuonepäästöjen vähentäminen sekä säästävä luonnonvarojen käyttö. Yritys-
ten on keskityttävä tuotteen koko elinkaaren aikaisten ympäristövaikutusten minimoimi-
seen sekä huomioitava myös yhteistyökumppaneidensa sekä alihankkijoidensa toiminta
ympäristövastuun puolesta. Vastuullinen yritys tunnistaa toimintansa ympäristövaikutuk-
set ja kehittää toimintaansa jatkuvasti ympäristön hyväksi. Ympäristövastuun mukana
yritysten on otettava huomioon esimerkiksi käyttämiensä raaka-aineiden jäljitettävyy-
s, logistisen ketjun hallinta sekä tuotantoprosessien kehittäminen. (Harmaala & Jallinoja,
2012, 22).

2.3.1 Ympäristövastuu tekstiiliteollisuudessa

Kun puhutaan tekstiilituotannon ympäristövaikutuksista, esille nousevat maankäyttöön
sekä energian ja veden kulutukseen liittyvät ongelmat. Lisäksi kemikaalien käyttö teks-
tiilien tuotannossa on runsasta, mikä puolestaan voi aiheuttaa ympäristölle haittaa sekä
turvallisuuteen liittyviä riskejä. Vettä kuuluu runsaasti tekstiilien valmistuksessa, mutta
myös jo ostettuina tuotteiden huoltamiseen kuluu paljon vettä. Tekstiilien ympäristökuor-
mitusta on yritetty vähentää tehokkailla pesumenetelmillä, materiaalien kehittämisellä
sekä kuluttajavalistuksella oikeasta huollosta ja pesulämpötiloista. (Suomen tekstiili ja
muoti 2018b).

3 RAPORTOINTI

Yhä useampi yritys raportoi yritysvastuustaan. Näistä raporteista selviää liiketoiminnan vastuullisuus ja sen vaikutus liiketoiminnan kehittämiseen. Jotta yritysvastuun hyödyt ja positiivinen vaikutus taloudelliseen menestykseen pidemmällä aikavälillä voidaan realisoida, on vastuullisuuden mittaamisen kehittäminen välttämätöntä yrityksissä. Yritysten vastuullisuustyö tukee yrityksen liiketoimintaa ja taloudellista kehitystä kuitenkin unohtamatta sidosryhmiä ja heille tuotettua hyvinvointia. Yritystoiminnan vastuullisuuteen kytkeytyviä tekijöitä, jotka luovat arvoa ovat esimerkiksi riskienhallinta, osaamisresurssit, teknologiat ja aineeton pääoma. Toimintakertomuksessa tulee jo nykyisellään esittää henkilöstöön ja ympäristöasioihin liittyviä tunnuslukuja, kun ne ovat olennaisessa asemassa yrityksen tuloksen, liiketoiminnan kehityksen ja taloudellisen aseman kannalta. Näin vaatii kirjanpitolaki. (Niskala, Pajunen & Tarna-Mani, 2013, 11).

Kirjanpitolakiin tuli muutos vuoden 2016 lopulla. Tämän muutoksen myötä yhteiskunta-vastuun raportointivelvoite ylettyy suuriin ja yleisen edun kannalta merkittäviin yhtiöihin, kuten listayhtiöihin, luottolaitoksiin sekä vakuutusyhtiöihin. Näiden yritysten henkilömäärän tulee ylittää keskimäärin 500 henkilöä tilikauden aikana ja lisäksi yritysten liikevaihdoin tulee ylittää 40 miljoonaa euroa. Vaihtoehtoisesti taseen tulee ylittää 20 miljoonaa euroa. Lakimuutos pohjautuu EU:n direktiiviin. Yritysten tulee raportoida omista toimintalinjoistaan, joiden piiriin kuuluvat ympäristö, työntekijät, ihmisoikeudet sekä korruption ja lahjonnan torjunta. Muutos velvoittaa myös kertomaan omasta liiketoimintamallista ja riskeistä ja niiden hallinnasta. Yritykset voivat kuitenkin valita, missä muodossa tiedot esittävät. Lainsäädäntö ei siis yksilöi tarkasti, mitä lukuja tai tietoja tulee esittää. Monet yritykset antavat selvityksen osana toimintakertomustaan. Toisaalta vastuullisuusraportti voi olla erillinen selvitys tai erillisraportti. Erillisraportin tulee kuitenkin täyttää lain vaatimat tietovaatimukset ja se on julkaistava joko toimintakertomuksen yhteydessä tai omilla verkkosivuilla kuuden kuukauden sisällä tilinpäätöspäivästä. Jos tiedot voivat perustellusti vahingoittaa yrityksen kaupallista asemaa, voi yritys jättää raportoimatta niistä. Näitä tietoja voivat olla esimerkiksi neuvotteluihin liittyvät asiat. Tietojen poisjättäminen ei saa kuitenkaan estää ymmärtämistä yrityksen toiminnan kehityksestä ja tuloksesta sekä taloudellisesta asemasta. Lyhyesti sanottuna yrityksiä koskee raportointivelvoite, mutta toteutustapa antaa edelleen melko vapaat kädet. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2018).

PwC (PricewaterhouseCoopers Oy) on yritys, joka auttaa yrityksiä raportoimaan luotettavasti ja luomaan kestävästä kasvusta sekä tehostamaan toimintojaan. (PwC 2018a). PwC Suomi julkaisee vuosittain yritysbarometrin, joka on laajin suomalaisyrityksiä ja niiden yritys vastuuta kartoittava selvitys. PwC on julkaissut uusimman yritysbarometrinsa elokuussa 2017. Kuvassa kaksi on kuvattu yritys vastuun tietoja julkaisevien yhtiöiden määrää Suomessa vuosittain. Kuvan mukaan määrä on pysytellyt suhteellisen samana vuosien 2011–2016 aikana.

Kuva 2. PwC Suomen yritysbarometri. (PwC 2017b).

Tämän mukaan yritysten, jotka raportoivat yritys vastuustaan, kokonaismäärä on laskenut Suomessa edellisestä vuodesta (2016). Raporttinsa kuitenkin varmentaa yhä useampi yritys. Suurin osa yrityksistä, joita koskee raportointivelvoite, raportoi jo numeerista tietoa yritys vastuun ei osa-alueista. Kuitenkin alle puolet näistä yrityksistä raportoi riskeistä ja toimenpiteistä niihin liittyen. Tällä hetkellä eniten kysymyksiä liittyy siis muun kuin taloudellisen tiedon raportointiin, kun kirjanpitolain muutos tuli voimaan. Kun vastuullisuusraportti nostetaan toimintakertomuksen yhteyteen, tulee toimitusjohtajan ja hallituksen se allekirjoittaa. Lakimuutoksen myötä myös tilintarkastaja tulee tarkastaa, että tietoa löytyy myös muista, kuin taloudellisista tiedoista lain vaatimalla tavalla. PwC:n barometrillä mukaan suomalaiset yritykset ovat huonosti valmistautuneita raportoimaan ilmastoriskien taloudellisesta merkityksestä. PwC:n aiheesta julkaisemassa lehdistötiedotteessa yrityksen partneri ja yritys vastuupalveluiden johtaja Sirpa Juutinen toteaa, että

”vaikka kasvihuonekaasupäästöistä raportoidaan hyvin, eivät ilmastonmuutoksen taloudellisten riskien arviointi sekä pitkän aikavälin tavoitteet vielä ole raportoinnissa yleistyneet, vaikka sidosryhmien odotukset tätä kohtaan ovat selvästi lisääntyneet.” Tiedotteen mukaan kuitenkin toimitusketjun vastuullisuus ja ihmisoikeudet ovat vakiinnuttamassa paikkaansa yritys vastuun johtamisessa ja siitä raportoisessa. Barometriin osallistuneista yrityksistä 77 % kuvaa myös toimittajilleen asettamia vastuullisuusvaatimuksia. (PwC 2018c).

FIBS:in mukaan käytetyin vastuullisuusraportoinnin standardi kansainvälisesti on Global Reporting Initiative (GRI). (FIBS 2015c).

3.1 Global Reporting Initiative (GRI)

GRI on itsenäinen, kansainvälinen vastuullisuusraportoinnin edelläkävijä. Organisaatio on perustettu vuonna 1997. Organisaatio auttaa maailmanlaajuisesti yrityksiä ja hallituksia raportoimaan kriittisistä vastuullisuusasioista. GRI:n ydintuote on vastuullisuusraportoinnin standardit. (GRI 2018).

Yhteiskuntavastuuraportin avulla yritys kertoo sidosryhmilleen, kuinka yritys on onnistunut yhteiskuntavastuussaan ja sille asettamissaan tavoitteissaan. Yhteiskuntavastuuraportissa tulee kuvata kattavasti ja tasapuolisesti yrityksen toimintaa ja sen myönteisiä sekä myös kielteisiä vaikutuksia. (GRI 2000–2006).

GRI on luonut raportointiviitekehysten dokumentit yhdessä yritysten, oppilaitosten, ammattijärjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. GRI:n raportointiviitekehys toimii viitekehysenä yritysten taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristötoiminnan raportoinnissa. Se soveltuu käytettäväksi toimialasta tai kokoluokasta riippumatta. Ohjeistosta löytyvät yleiset ja toimialakohtaiset määritelmät ovat valmistuneet kansainvälisenä yhteistyönä, jolloin niiden soveltaminen on helppoa minkä tahansa yrityksen raportointiin. Raportin määritelly sisältö sekä periaatteet tiedon laadunvarmennuksesta löytyvät puolestaan GRI:n yhteiskuntavastuun raportointiohjeistosta (GRI-ohjeisto). Esimerkiksi raportin sisältö ja teemat tulee määritellä sen mukaan, mitkä asiat kertovat yrityksen keskeisistä taloudellisista, sosiaalisista tai ympäristövaikutuksista tai mitkä vaikuttavat sidosryhmien tekemisiin päätöksiin olennaisesti. Yrityksen toimintaa tulee kuvata suhteessa kestävään kehitykseen, eikä siis raportoida vain yksittäisistä toiminnoista. Yritysten toimintaa tarkas-

tellaan kuitenkin heidän liiketoimintastrategiansa tai yhteiskuntavastuutoimintansa rajoissa. GRI:n yhteiskuntavastuuraportin perussisältö on jaettu kolmeen ryhmään; strategia ja taustakuvaus, johtamiskäytännöt sekä toimintaindikaattorit. Raportin laadun määrittelyperiaatteita ovat tasapuolisuus, vertailukelpoisuus, täsmällisyys, oikea-aikaisuus, selkeys ja luotettavuus. (GRI 2000–2006).

GRI:n sosiaalisiin toimintaindikaattoreihin kuuluvat henkilö ja työolot, ihmisoikeudet ja tuotevastuu. Taloudelliset indikaattorit kertovat puolestaan pääomavirrasta eri sidosryhmien näkökulmasta ja yrityksen keskeisiä taloudellisia yhteiskuntavaikutuksia. Ympäristöindikaattoreihin kuuluvat esimerkiksi päästöt, energia, vesi, raaka-aineet sekä tuotteiden ja palveluiden ympäristövaikutukset. (GRI 2000–2006).

4 VAATETEOLLISUUDEN TAKANA

Meillä kotimaassa kaupoista löytyvät vaatteet on usein tuotu kaukaa. Tuotantoketjun ollessa pitkä voi sitä olla vaikea seurata. Suomen markkinoilla myytävistä vaatteista suurin osa tulee Aasiasta ja vaateteollisuuden työntekijät ovat suurelta osin naisia. Näiden työntekijöiden työpäivät voivat olla jopa 18-tuntisia ja vapaapäiviä ei viikossa välttämättä ole. Palkat ovat minimaalisia ja työntekijöiden oikeuksia ei tunneta. Työntekijät, jotka yrittävät parantaa työoloja, voivat joutua pahimmillaan erotetuksi (Puhtaat vaatteet 2018a). Tämä johtuu siitä, että tehtaiden kapasiteetti ei riitä vastaamaan tilausten määrää. Tilausten ollessa epävarmoja, tehtaot ottavat vastaan kaikki tarjottavat tilaukset, vaikka ne ylittävätkin tehtaon kapasiteetin. (Puhtaat vaatteet 2018c).

Tehtaissa työympäristö voi olla puutteellinen esimerkiksi ilmastoinnin ja valaistuksen osalta ja suojavarusteita ei ole tarjolla. Taukoja ei myöskään ole aina mahdollista pitää (Puhtaat vaatteet 2018b). Monissa vaateteollisuuden maissa ei myöskään ole mahdollisuutta ammatilliseen järjestäytymiseen, esimerkiksi Kiinassa on kielletty kaikki ammattiyhdistystoiminta. (Puhtaat vaatteet 2018e).

Kiina ja Bangladesh ovat maailman suurimpia vaatevalmistajamaita. Tullitiedoista selviää, että Suomi on ostanut vuonna 2013 vaatteita Bangladeshista yli 100 miljoonalla eurolla. Bangladeshissa tapahtui tuhoisa tehdasonnettomuus vuonna 2013 Rana Plaza -vaatetehtaalla. Onnettomuudessa kuoli yli tuhat ihmistä ja vielä useampi loukkaantui. Kyseisen onnettomuuden jälkeen maan hallitus, eri ammattiliitot sekä monet länsimaiset vaateyritykset allekirjoittivat sopimuksen, joka käsittelee palo- ja rakennusturvallisuutta ja niiden tarkastamista sekä parantamista. Yritykset, jotka teettävät vaatteita ovat sitoutuneet kustantamaan tarkastuksissa mahdollisesti löytyvät puutteet ja niiden korjaukset. Kuitenkin suomalaisista yrityksistä tämän sopimuksen on allekirjoittanut vain Stockmann. (YLE 2014).

Useimmat yritykset vaativat, että työntekijöille tulee maksaa kansallinen minimipalkka, mutta palkat on usein asetettu sen verran matalalle, ettei niillä tule toimeen. (Puhtaat vaatteet 2018f).

Vientiteollisuudessa lapsityövoiman käyttö vaate-alalla on vähentynyt, mutta esimerkiksi tuotantomaiden oman maan teollisuudessa lapsityövoiman käyttö on edelleen yleistä. Lapsityövoiman käyttö liittyy matalaan palkkatasoon ja heikkoihin työolosuhteisiin. Kun

vanhemmat eivät ansaitse tarpeeksi, he eivät voi elättää perhettään tai maksaa lapsiensä koulunkäyntiä. (Puhtaat vaatteet 2018d).

4.1 Finnwatch

Finnwatch on kansalaisjärjestö, joka tutkii yritysten toiminnasta johtuvia globaaleja vaikutuksia. Järjestö pyrkii edistämään vastuullista liiketoimintaa sen kaikissa muodoissa ja pyrkii myös nostamaan esille esimerkiksi ihmisoikeusongelmia ja verovälttelyä liiketoiminnassa. (Finnwatch 2018). Finnwatch kertoo omassa artikkelissaan ”Nälkää ja tauteja muotivaatteiden takana”, että naisten ihmisoikeuksien loukkaaminen on edelleen arkipäivää tekstiiliteollisuudessa. Artikkelissa keskitytään Bangladeshin tekstiiliteollisuuteen, jossa työvoimasta 80 prosenttia on naisia. Maa on tekstiilituotteiden viejämaista neljänneksi suurin. Artikkelin tutkimuksesta selvisi, että naiset joutuvat kokemaan työssään seksuaalista häirintää, sanitaatio työpaikoilla on puutteellinen ja, että he kärsivät jatkuvasta väsymyksestä suuren työmäärän vuoksi. Artikkelin tutkimustulos osoittaa myös, että monet naisista elävät erillään omista lapsistaan rahanpuutteen takia ja tämän koetaan loukkaavan niin naisten, kuin lastenkin oikeuksia. Yleinen tapa esimerkiksi Suomen tekstiilialan yritysten keskuudessa on hoitaa vastuuasioita riskimaissa BSCI-vastuuverkoston jäsenyyden kautta. Finnwatch toteaa kuitenkin artikkelissaan, että tekstiilituotannon ongelmien poistamiseen tarvitaan muutakin. Esimerkiksi BSCI:n täytyisi vaatia elämiseen riittävää palkkaa ja huomioida sukupuoliin liittyvät ongelmat. (Finnwatch 2012). BSCI (Business Social Compliance Initiative) on sosiaalisten parannusten aikaansäämiseksi kehitetty kansainvälinen aloite. Aloite koskee globaaleja toimitusketjuja ja se pyrkii parantamaan tavarantoimittajien työoloja riskimaissa. (FIBS 2015g).

4.2 Kierrättämisen nurja puoli

Mitä vaatteelle tapahtuu, kun se tulee elinkiertonsa päähän? Kierrättäminen on vain hetkellinen ratkaisu. Suomessa vaatejätettä päätyy poltettavaksi energiaksi. Olisi kuitenkin tärkeää kehittää jätteiden kierrätystä uusien raaka-aineiden materiaaleiksi. Jätteiden polttaminen on kaatopaikkaan verrattuna hyvä ratkaisu, mutta ei tehokkain. Vaikka Suomessa tekstiilijätteen päätyminen kaatopaikalle on kielletty, monissa muissa maissa tätä tapahtuu suurissa määrin. Kierrätetyistä vaatteista voidaan tehdä esimerkiksi teollisuuden tuotteita, kuten eristeitä tai öljynimeytysmattoja. Moni voi kokea myös vaatteiden

lahjoittamisen ulkomaille hyvänä keinona kierrättää itselleen turhia tekstiilejä. Länsimaista tulleiden vaatteiden leviäminen Afrikkaan on kuitenkin tuhonnut paikallista tuotantoa ja käsityötä, kun markkinoille ei enää mahdu kotimaisia tuotteita. Monet vaateketjut panostavat kierrätykseen, sillä näin ne turvaavat tulevaisuuden raaka-aineet. Esimerkiksi puuvillan hinta on ollut kovassa nousussa eikä pinta-alaakaan riitä viljelyyn loputtomasti. (Vihreät vaatteet 2017).

4.3 Suomalaisten yritysten toiminta

Keskeisiä vastuullisuusnäkökulmia suomalaisissa vaateyrityksissä ovat raaka-aineisiin ja materiaaleihin sekä arvoketjun muiden toimijoiden kanssa käytäviin yhteistöihin liittyvät asiat. Kansainväliset yritykset ovat näyttäneet mallia, kuinka sidosryhmiä huomioidaan ja kuinka yrityksen kokonaisarvoa on mahdollista nostaa vastuullisen johtamisen avulla. Suomessa ja yleisesti EU-maissa työsuhteita suojelee työlainsäädäntö ja valtakunnalliset työehtosopimukset. Korruptiota tai lahjontaa ei juurikaan esiinny, eivätkä ne vääristä sopimusten valvontaa. (Suomen tekstiili ja muoti 2016a).

5 VASTUULLISUUS LINDEXILLÄ

Teorian pohjalta itselleni heräsi jo valtava määrä kysymyksiä yrityksen vastuullisuudesta. Lindexiltä löytyy kuitenkin kattavat verkkosivut ja vuosittain julkaistavan vastuullisuusraportin myötä tietoa löytyy kiitettävästi. Sivulta seitsemän löytyvässä kuvassa yksi oli kuvattu toimitusketjun vastuullisuuden edistämistä. Prosessi lähtee liikkeelle sitoutumisesta. Lindexillä on monia tavoitteita vastuullisuuden saralla, joista ehkä suurimpana tavoite valmistaa 80 prosenttia yrityksen vaatteista ympäristöystävällisin keinoin vuoteen 2020 mennessä. (Lindex 2018s). Tekstiiliteollisuutta voidaan pitää jopa vastuullisuuden vastakohtana, sillä tuotteita tilataan riskimaista, joissa työntekijöiden oikeuksia poljetaan. Tämä jo itsessään antaa aihetta riskikartoituksen tekemiseen. Yrityksen tulisi laatia toimintasuunnitelma, jotta riskeihin varautuminen ja niiden ehkäiseminen olisi tehokasta. Esimerkiksi jotta alihankkijan mahdollinen epäpätevyys ei selviäisi yritykselle liian myöhään, tulisi yrityksen tutkia alihankkijoiden taustoja ennen tilausten tekemistä sekä vaatia valituilta toimittajilta vastuullisia toimenpiteitä, kuten vaikka yrityksen code of conduct -ohjeen noudattamista. Tärkein asia kuitenkin toimittajien valitsemisessa ja vaatimusten esittämisessä on valvoa niiden noudattamista. Tämä vaatii auditointeja joko yrityksen omalta puolelta tai ulkoistetulta taholta. Vastuullisuusvaatimusten esittäminen ei auta, jos niiden noudattamista ei valvota. Parhaimmassa tapauksessa yritys, joka tekee toimittajalta tilauksen, haluaa kehittää tehtaan tai yhteisön toimintaa yhteistyön merkeissä. Yritys voi esimerkiksi kouluttaa tehtaiden työntekijöitä tai parantaa tehtaan työoloja samalle tehden arvokasta työtä tietoisuuden lisäämiseksi. Alla on perehdytty juuri Lindexin toimintaan näillä vastuullisuuden eri osa-alueilla.

5.1 Lindex yrityksenä

Lindex on ruotsalainen muotiketju, joka on perustettu vuonna 1954 kahden ruotsalaisen herran, Ingemar Bomanin ja Bengt Rosellin, toimesta. Alkujaan he perustivat Ruotsin Alingsåsiin alusvaatemyyvälän nimeltään Fynd ja pian sen jälkeen ostivat Lindex-nimisen yrityksen Göteborgista. (Lindex 2018a). 1980-luvulla avataan ensimmäinen liike myös Suomeen ja valikoimaa laajennetaan alusvaatteiden ja naistenvaatteiden lisäksi myös lastenvaatteisiin. (Lindex 2018b).

Vuonna 1993 Lindex alkoi tehdä tarkastuksia tehtailla varmistaakseen, etteivät sen tavarantoimittajat käytä lapsityövoimaa. Tällöin syntyi myös Code of Conduct -menettelyohje tavarantoimittajille sekä yritys ryhtyi tekemään ympäristötyötä. (Lindex 2018c).

Vuonna 2007 suomalainen Stockmann osti Lindexin. Saman vuonna ketju lanseerasi verkkokaupan Ruotsissa ja muutamaa vuotta myöhemmin myös Suomessa. (Lindex 2018d).

Nyt vuonna 2018 Lindexillä on noin 490 myymälää ja 5000 työntekijää. Liikevaihto vuonna 2017 oli 606 miljoonaa euroa. Lindexin pääkonttori sijaitsee Göteborgissa. Yritys ei omista omia tehtaita, vaan työskentelee itsenäisten tavarantoimittajien ja tehtaiden kanssa. Parhaiden tuotantoprosessien ja työolosuhteiden varmistamiseksi Lindexillä on kuitenkin tuotantotoimistot suurimmilla tuotantomarkkinoillaan esimerkiksi Kiinassa, Hong Kongissa, Bangladeshissa, Intiassa ja Pakistanissa. (Lindex 2017q).

Lindexin tavoitteena on tulla tunnetuksi yhtenä kestävimmistä, avoimimmista ja luotettavimmista yrityksistä ja haastateltu Julia Narinen Lindexin Suomen maakonttorilta mainitseekin, että kestävä kehitys pidetään erittäin tärkeänä kaikissa prosessin vaiheissa aina alkutuotannosta kierrätykseen ja siihen asti, kunnes tuotetta ei voida enää käyttää. (Narinen 2018). Yritys haluaa tarjota edullista muotia kuitenkin ajatellen samalla ympäristöä ja käyttäen maapallon resursseja viisaasti. Lindex julkaisee vuosittain vastuullisuusraporttinsa. Yrityksen kotisivuilta löytyy raportit vuodesta 2006 lähtien. Uusin, vuoden 2017 vastuullisuusraportti julkaistiin huhtikuussa 2018. (Lindex 2018l).

YLE:n julkaiseman artikkelin mukaan Stockmann-konsernin, johon Lindex kuuluu, muodin omista merkeistä jopa 96 prosenttia valmistetaan riskimaissa. Sekä Stockmann, että Lindex julkaisevat verkkosivuillaan listauksen käyttämistään tehtaista. Riskimaissa olevien tehtaiden tehdastarkastusten ajankohtia ei kerrota julkisuuteen tehtaiden lukumäärään vedoten. Tarkastuksissa esille tulleet puutteet koskevat johtamisjärjestelyjä, dokumentaatiota, ammattiliittoja ja palkkoja sekä työaikoja. Paikalliselta tavarantoimittajalta vaaditaan etukäteen lista mahdollisista alihankkijoista. Stockmann pyrkii estämään luvantonta alihankintaa tekemällä tarkastuksia tehtaan tuotantokyvystä, ennen kuin tilaus tehdään. Artikkelin mukaan Bangladeshissa alihankkijoiden käyttäminen on kokonaa kielletty. (YLE 2015).

5.2 Taloudellinen vastuu Lindexillä

Lindex yhtenä johtavista muotiketjuista Euroopassa tarjoaa työpaikkoja melkein viidelle tuhannelle henkilölle. Kuitenkin heikentyneen tuloksen vuoksi Lindex ilmoitti 27.4.2018 sulkevansa noin 20 myymälää yrityksen päämarkkinoilla eli Pohjoismaissa kyseisen vuoden loppuun mennessä. Vaatekaupat elävät murrosaikaa ja ostoksia tehdään yhä enemmän verkossa. Toisaalta Lindex on myös avannut uusia myymälöitä alkuvuonna. (Helsingin Sanomat 2018).

Lindex kertoo verkkosivuillaan, ettei omista yhtään tehdasta, vaan he tekevät yhteistyötä eri tavarantoimittajien kanssa. Yhteistyössä he ovat noin 140 tavarantoimittajan kanssa, jotka puolestaan valmistavat Lindexin tuotteita 240 eri tehtaassa. Näin ollen Lindex kertoo luovansa työpaikkoja yli 165 000 työntekijälle, jotka ovat Kiinassa, Intiassa, Bangladeshissa, Pakistanissa, Turkissa ja Myanmarissa. (Lindex 2018t).

5.3 Sosiaalinen vastuu Lindexillä

Haastattelussa Lindexin Julia Narinen kertoo, että Lindex seuraa tarkastuskäyntien avulla, että työntekijöille tarjotaan turvallinen työympäristö, jossa noudatetaan sopimuksia ja kunnioitetaan ihmisoikeuksia. Haastattelussa minulle heräsi myös kysymyksiä työntekijöiden sitouttamisesta ja motivoimisesta. Narinen kertookin, että Lindex rohkaisee työntekijöitään ammatilliseen kehittymiseen ja yrityksessä uskotaan sisäiseen työkiertoon. Lindexillä rohkaistaan työntekijöitä myös tutustumaan organisaatioon omien rooliensa ulkopuolelta, joka antaa uutta perspektiiviä ja näkemystä. Työntekijöiden kehittymisen lisäksi tämä luo innovaatioita ja verkostoitumista yrityksessä. Narisen mukaan sisäinen kierto voi luoda työntekijöille urapolun esimiesasemaan ja monilla esimiehillä onkin vastaava urapolku. (Narinen 2018).

Työntekijöiden hyvinvoinnista huolehditaan myös Lindexillä Julian Narisen haastattelun mukaan. Hän kertoo, että yrityksen tavoitteena on tasa-arvoinen työyhteisö sekä henkilöstön tyytyväisyys ja työn tuottavuus. Lindex seuraa kehitystä työtyytyväisyystutkimuksen avulla. Yrityksessä tehdään Narisen mukaan myös aktiivista työtä syrjinnän ehkäisemiseksi. Julia Narinen kertoo myös, että Lindexillä on käytössä varhaisen tuen toimintatapa eli työkykykeskustelut, joilla tuetaan työntekijöiden terveyttä ja työkykyä. (Narinen 2018).

Lindex ei omien verkkosivujensa mukaan hyväksy lapsityövoiman käyttöä. Tehtaissa, joissa valmistetaan Lindexin tuotteita, ei saa työskennellä lapsia. (Lindex 2018t).

5.3.1 Yhteistyöt ja projektit

Lindexin verkkosivuilta löytyy tieto, jonka mukaan yritys on lanseerannut WE Women by Lindex-projektin vuonna 2017. Projektin tavoitteena on parantaa naisten asemaa Lindexin toimitusketjussa ja muuttaa tehtaiden johtamistapaa siten, että myös naisilla olisi mahdollisuus olla mukana. Projekti kestää kolme vuotta ja se on aloitettu Bangladeshista. Mukana on Lindexin omien tavarantoimittajien lisäksi kymmenen ulkopuolista tavarantoimittajaa, jotta sana lähtisi kiertämään toimijoiden keskuudessa. (Lindex 2018w).

Lindex kertoo myös verkkosivuillaan olevansa ylpeä osallistumisestaan vuosittain Roosa nauha -keräykseen. Yhteistyö on jatkunut jo vuodesta 2003 lähtien. Yritys kertoo lahjoittaneensa yhdessä asiakkaidensa kanssa rintasyöpätutkimukseen yli 12,9 miljoonaa euroa. Lindex on suunnitellut kampajoita varten erilaisia mallistoja, joskus myös suunnitellijayhteistyössä esimerkiksi Matthew Williamssonin ja Jean Paul Gaultierin kanssa. Mallistojen tuotoista 10 prosenttia on lahjoitettu Roosa nauha -keräykseen. Tällä tavoin Lindex kokee, että se antaa asiakkailleen mahdollisuuden edulliseen designmuotiin kuitenkin tukien samalla tärkeää asiaa. (Lindex 2018p).

Puhdas vesi on tärkeä osa Lindexin kestävä kehityksen työssä. Lindex kertoo sivuillaan, että on tehnyt yhteistyötä WaterAid:in kanssa vuodesta 2014. WaterAid tekee työtä puhtaan veden ja sanitaation parissa niin, että maailmassa kaikilla olisi mahdollisuus päästä näiden ääreen. Kansainvälinen organisaatio työskentelee paikallisten tahojen kanssa ja tekee pitkäkestoisia, kestävä kehityksen ratkaisuja. (Lindex 2018m).

5.4 Ympäristövastuu Lindexillä

Lindex kertoo omilla verkkosivuillaan kestävä kehityksestä yrityksessään. Sen mukaan yritys tarjoaa kohtuuhintaista muotia kuitenkin huomioiden samalla ympäristövaikutukset ja kohtelee vastuullisesti niin omia, kuin tehtaidenkin työntekijöitä. Yrityksen pyrkimyk-

senä on tulla tunnetuksi ”yhtenä ekologisemmista, avoimimmista ja luotettavimmista yrityksistä alalla”. Yritys mainitsee myös muutamia asioita, joilla he ovat mukana tekemässä muutosta. Lindex kertoo käyttävänsä myymälöissä valaisimia, joissa on ajastin sekä käyttävänsä uudenlaista tekniikkaa kokouksissa, jolloin matkustaminen vähenee. Lisäksi tuotteet lähetetään uudelleen käytettävissä laatikoissa ja varastoilla käytetään energianlähteenä aurinkopaneeleita. (Lindex 2018k). Itselläni heräsi kysymys muovihenkareiden käytöstä, joten esitin kysymyksen niiden kierrättämisestä ja uusiokäytännestä. Julia Narinen Lindexiltä kertoi, että henkareiden kierrättäminen vaatisi yhteistyökumppania, jota ei tällä hetkellä Suomesta löydy. Yhteistyökumppanin tulisi kierrättää henkarit ja hyödyntää niitä esimerkiksi uuden tuotteen valmistuksessa. Narinen kuitenkin mainitsee, että Lindexin tavoitteena on kierrättää kaikki heidän toiminnastaan aiheutuva jäte, joten toiveissa on, että tulevaisuudessa tähän löydetään ratkaisu. (Narinen 2018).

5.4.1 Tehtaat ja tuotanto

Lindex kertoo verkkosivuillaan, ettei omista yhtään tehdasta, vaan tekee yksittäisten tavarantoimittajien kanssa yhteistyötä. Paikan päällä tehtailla on Lindexin työntekijöitä, jotka varmistavat parhaan mahdollisen valmistustavan. Laadunvalvonta on tiukkaa koko tuotannon aikana. (Lindex 2018r). Lindexin Julia Narinen kertoo haastattelussa, että läsnäolo tuotantomaissa on erittäin tärkeää, jonka takia Lindexillä on paikalliset tuotantotoimistot, jotka ovat avainasemassa tuotannon kestävässä kehityksessä. (Narinen 2018).

Lindex vaatii kaikkia tavarantoimittajiaan allekirjoittamaan sitoumuksen, jonka perustana ovat markkina-alueen lakisääteiset määräykset ja suositukset. Lindexin verkkosivuilta löytyvän tiedon mukaan kaikkien yrityksen tavarantoimittajien täytyy allekirjoittaa Code of Conduct-toimintaohje, jossa Lindex on määritellyt työolosuhteet. Yritys on ollut Business Social Compliance Initiativen (BSCI) jäsen vuodesta 2004 eli se työskentelee sen eteen, että tavarantoimittajat pystyvät luomaan turvallisen työympäristön työntekijöilleen. (Lindex 2018e). Lindex myös palkkaa tarkastajia tuotantotoimistoilleen. Heidän toimeenkuvaansa kuuluvat niin ennalta ilmoitetut tarkastukset kuin pistotarkastuksetkin sekä tavarantoimittajien ja tehdasomistajien koulutus. (Lindex 2018t).

Stockmannin ja Lindexin yhteinen code of conduct -ohje pitää sisällään ohjeet työolosuhteista, joita tavarantoimittajien tulee noudattaa. Stockmann kertoo ohjeessaan, että yritys tiedostaa markkina-alueidensa erilaiset lakisääteiset ja kulttuurilliset erot, mutta

ohje koskee yleisiä perusvaatimuksia, joita tehtaiden tulee noudattaa tehdessään yhteistyötä Stockmannin kanssa. Ohjeen mukaan kukaan tavarantoimittaja ei voi aloittaa työtään Stockmannin tuotannossa, ellei se täytä minimivaatimuksia, joita Stockmann vaatii. Näitä vaatimuksia tarkastellaan vain tavarantoimittajan aloittaessa ja niillä ei voi korvata muita BSCI-järjestelmän vaatimuksia. BSCI-järjestelmän code of conduct täytyy toteuttaa kokonaisuudessaan toimitusketjussa. Ohjeessa kerrotaan myös, että Stockmannin tavarantoimittajien tulee näyttää jatkuvia näyttöjä kehityksestä BSCI:n järjestelmän mukaan. Vaatimukseen kuuluu tiedottaa Stockmannia käytetyistä alihankkijoista, suostua sitoutumaan BSCI-järjestelmän sosiaalisiin vaatimuksiin, olla käyttämättä lapsityövoimaa, maksaa vähintään markkina-alueen minimipalkkaa, olla teettämättä ylitöitä, tarjota ilmaiseksi puhdasta vettä juotavaksi sekä tarjota ensiapu-materiaalit ja sammutusvälineet työtapaturmien varalle. (Lindex 2017f).

Yrityksen verkkosivuilta löytyy myös tieto score card:ista, jota Lindex käyttää kestävän kehityksen edistämiseksi tuotannossaan. Kyseisen kortin avulla Lindex arvioi omia tavarantoimittajiaan ja heidän kestävän kehityksen saavutuksiaan. Arviointi tapahtuu skaalalla 1-5 ja sen perusteena on kuusi kriteeriä, jotka peilaavat ympäristöystävällisyyttä, sosiaalista toimintaa sekä läpinäkyvyyttä. Tulos arvioinnista liitetään Lindexin score card:iin, jota käytetään yhteistyökäytännön tavarantoimittajien kanssa. Kun yrityksen tavoitteena on valmistaa 80 prosenttia vaatteistaan entistä ympäristöystävällisemmissä tehtaissa vuoteen 2020 mennessä, tarkoittaa se, että tavarantoimittajien arvosana score card:issa on vähintään 4. (Lindex 2018s).

Julia Narinen kertoo myös haastattelussa Lindexin tuotteille myönnettyistä sertifikaateista. Hän kertoo, että Lindexin käyttämä luomupuuvilla on Textile Exchange Organic Content Standardin mukaista eli sertifioitua luomupuuvillaa. Tämä materiaali on siis jäljitettävissä viljelijään asti, jolloin asiakas voi olla varma, että kyseessä on luomumateriaali. Julia Narisen mukaan monet Lindexin luomupuuvillatuotteista ovat myös GOTS (Global Organic Textile Standard) -sertifioituja. GOTS-standardi varmistaa valmistusprosessin täyttävän sekä sosiaaliset, että ympäristövaatimukset aina alkuperäiskuidusta valmiiseen tuotteeseen asti. Tämän lisäksi Lindexin kierrätyspuuvillalla on aina joko Textile Exchange Global Recycling Standard- tai Textile Exchange Recycled Claim Standard-sertifiointi. (Narinen 2018). Lindexin verkkosivujen mukaan perinteisesti viljeltyä puuvillaa ei tänä päivänä ole mahdollista jäljittää, mutta ekologinen ja kierrätetty puuvilla tulevat järjestelmästä, joka mahdollistaa jäljitettävyyden. (Lindex 2018o).

Veden kulutus vaatetuotannossa on runsasta ja veden käyttö on oikeastaan edellytys tuotannolle. Silti samaan aikaan sadat miljonat ihmiset maailmassa elävät ilman puhdasta vettä. Lindex kertoo verkkosivuillaan, että suurin osa yrityksen vedenkäytöstä koskee tuotantoprosesseja, mutta myös esimerkiksi puuvillan ostamista, sillä sen viljelyminen vaatii suuren määrän vettä. Yritys kuitenkin toteaa, että pyrkii minimoimaan kaikenlaisia ympäristövaikutuksia koko tuotantoketjun ajan. (Lindex 2018v).

Lindex haluaa myös turvata eläinten oikeudet ja varmistaa, että niitä kohdellaan oikein. Tässäkin tapauksessa yritys on asettanut tavarantoimittajilleen vaatimuksen hyvästä eläintenpidosta. Aitoa turkista ei esiinny Lindexin valikoimissa. Myös tuotteissa esiintyvän aidon nahan tulee olla peräisin eläimistä, jotka on teurastettu lihatuotantoa varten. Lindex ei tee verkkosivujensa mukaan eläinkokeita tuotteilleen. (Lindex 2018g).

Lindex on uusimmassa, vuoden 2017 vastuullisuusraportissaan määritellyt keskeiset asiat, joihin tuotannossa tulee keskittyä. Näitä ovat läpinäkyvyys toimitusketjussa, työolot mukaan lukien palkkaus, työaika ja työturvallisuus, työntekijöiden voimaannuttaminen ja naisten aseman kohentaminen sekä tuotantoprosessit ja veden- sekä kemikaalien käyttö. (Lindex 2017q).

5.4.2 Kuljetukset

Lindex kertoo verkkosivuillaan käyttävänsä pääasiassa laivarahtia kuljetuksissaan. Esimerkiksi vuonna 2017 yrityksen tavaroista 86 % kulki laivarahdilla. Lentorahdia käytetään yrityksen verkkosivujen mukaan vain poikkeustapauksissa ja vuonna 2017 lentorahdilla kulki 4 % Lindexin tavaroista. Yritys mittaa ja seuraa kuljetuskonttien täyttöastetta, jotta tilaa käytettäisiin mahdollisimman tehokkaasti. Lindex on kuulunut Clean Shipping -verkkoon vuodesta 2008. (Lindex 2018i). Clean Shipping Index on itsenäinen ja kokonaisvaltainen alusten ympäristötehokkuuden merkitsemisjärjestelmä. Sen avulla voi valita ympäristöystävällisempiä kuljetusvaihtoehtoja tai määritellä satama- ja väylämaksuja. (Clean Shipping Index 2018).

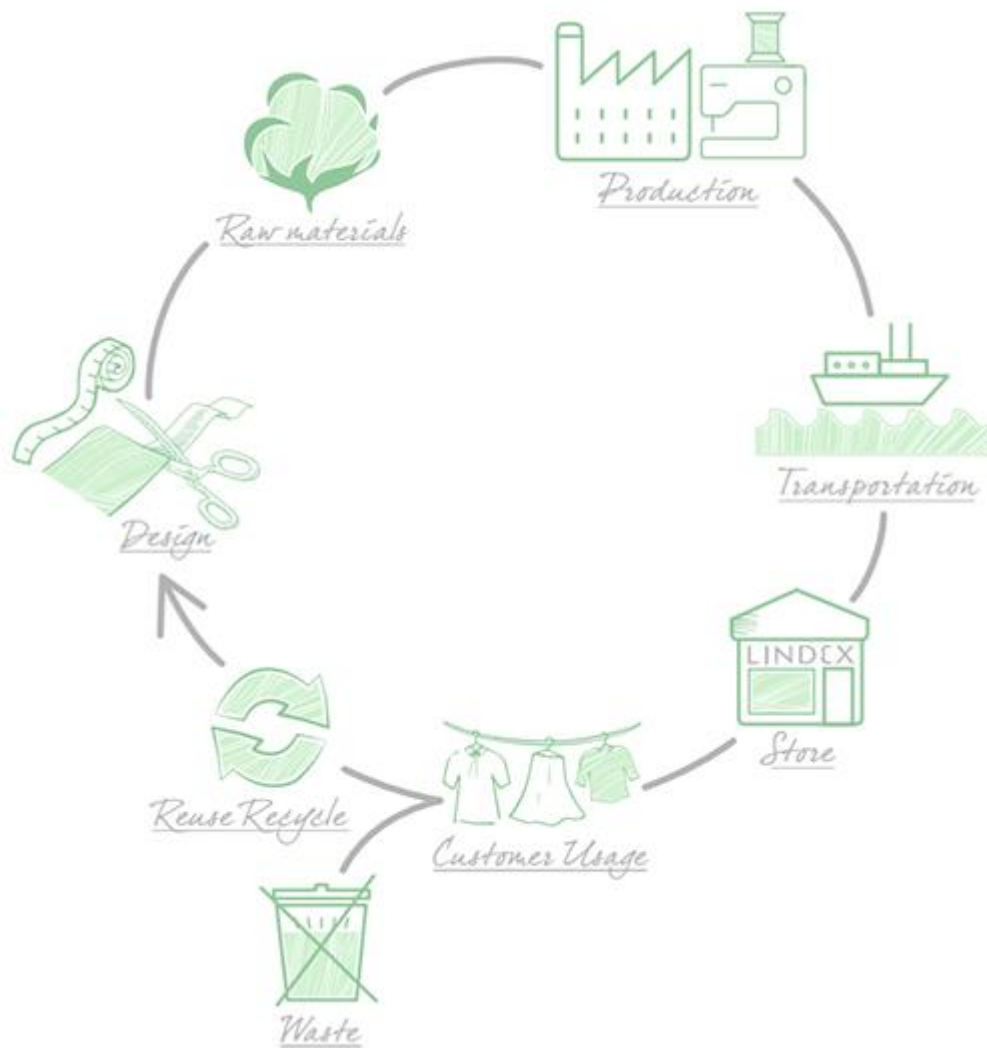
Kuljetusten hankinnassa Lindex priorisoi tavarantoimittajia, jotka työskentelevät myös muiden vaateketjujen kanssa. Tämänkaltainen yhteistyö mahdollistaa yhdistetyt kuljetukset esimerkiksi samaan kauppakeskukseen tai samalle alueelle. (Lindex 2017q).

5.4.3 Muovikassit

Lindexin verkkosivujen mukaan tavallinen ihminen käyttää noin 200 muovikassia vuodessa ja samalla yhden muovikassin käyttöikä on vain noin 30 minuuttia. Tämä ei ole kestävää kulutusta, minkä takia Lindex yhdessä KappAhlin ja H&M:n kanssa käynnisti aloitteen One Bag Habit. Aloitteen tavoitteena on ollut nopeuttaa siirtymistä ekologisempaan ostokassikulutukseen ja se on samalla vastaus EU:n asettamaan direktiiviin muovikassien vähentämisestä. Lindexin mukaan heidän muovikassinsa on valmistettu kierrätysmuovista (80%) ja osterinkuorista (20%), jotka puolestaan ovat ylijäämää ruokateollisuudesta. Aloite lähti liikkeelle Ruotsista kesäkuussa 2017 ja se laajeni Suomeen, Norjaan, Baltian maihin ja Englantiin helmikuussa 2018. (Lindex 2018n). Lindex kertoo vuoden 2017 vastuullisuusraportissaan, että aloitteen ensimmäisellä puolivuotis-taipaleella (1.6.-31.12.2017) Ruotsissa vain noin 30 prosenttia asiakkaista osti enää muovikassin. (Lindex 2017q). Aloitteen mukaan yritykset sitoutuvat veloittamaan kaikista ostokasseista ja kertomaan samalla kassien ympäristövaikutuksista. Yritysten tulee myös lahjoittaa ostokasseista syntyvä ylijäämä kestävää kehitystä edistäviin yrityksiin. Lindex lahjoittaa ylijäämänsä pitkäaikaiselle yhteistyökumppanilleen WaterAid-säätiölle, joka työskentelee puhtaan veden ja sanitaation edistämiseksi esimerkiksi kehitysmaissa. (Lindex 2018n).

5.4.4 Tekstiilikierrätys

Lindex on mukana auttamassa asiakkaitaan kierrättämään vanhoja tekstiileitä. Yrityksen verkkosivujen mukaan yhdeltä henkilöltä päätyy jätteeksi noin 8 kg tekstiilejä vuosittain, ja tämä luku on vain Ruotsissa. Suomen vastaavaa lukua Lindex ei ole julkaissut. Lindexillä on pitkäaikainen tavoite uusiokäyttää ja kierrättää tekstiilejä niin suuressa mittakaavassa, että syntyy suljettu kierto. Kuvassa kolme on kuvattu Lindexin prosessi aina tuotannosta kierrätykseen ja mahdolliseen uusiokäyttöön asti.

Kuva 3. Kestävä muoti. (Lindex 2018h).

Tämä tarkoittaa yrityksen mukaan, että kerran vaatteeksi valmistettu materiaali voidaan käyttää yhä uudelleen ja uudelleen. Tekstiilejä voi viedä kaikkiin myymälöihin Suomessa, Ruotsissa sekä Norjassa. Suomessa yhteistyökumppanina toimii Remeo. Lindexin verkkosivuilla kerrotaan myymälöihin tuotujen tuotteiden päätyvän joko uusiokäyttöön tai kierrätykseen, jolloin niistä valmistetaan teollisuuden raaka-aineita. (Lindex 2018u).

6 LOPUKSI

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia yritysvastuun eri osa-alueita ja vastuullisuutta vaateteollisuudessa. Esimerkkiyritykseksi valikoitui Lindex, joka on tehnyt vuosien ajan työtä vastuullisuuden eteen ja haluaakin tulla tunnetuksi vastuullisena yrityksenä, joka ottaa huomioon niin asiakkaat, työntekijät kuin alihankkijatkin. Opinnäytetyön aiheen rajaaminen oli yksi haasteista, sillä materiaalia yritysvastuusta ja vastuullisuudesta olisi löytynyt loputtomiin. Näen sen kuitenkin positiivisena asiana, sillä se kertoo, että vastuullisuus on noussut yhdeksi tärkeäksi arvoksi yrityksissä ja myös kuluttajat osaavat ja haluavat olla valppaina ja mukana edistämässä kestävästä kehitystä, joka puolestaan pakottaa yrityksetkin miettimään omaa vastuullisuuttaan. Kuitenkin esimerkiksi sosiaalinen vastuu voidaan joskus nähdä yrityksissä vain lakien noudattamisena. Sertifikaattien käyttöä tulisi myös tarkastella kriittisesti, sillä sertifikaattien takana todellisuus ei kuitenkaan aina ole sitä, mitä luullaan, eivätkä ne kerro koko totuutta. Lisäksi nyky maailmassa sosiaalinen media voi olla hyvinkin painostava, kun vastuullisuus asioita voidaan tivata yrityksiltä nopeasti ja ns. kaikkien nähden. Onko se kuitenkaan oikeaa vastuullisuutta, jos työtä sen hyväksi tehdään vain kuluttajien painostuksesta eikä yrityksen omana arvona? Tavoite yritysvastuun ja Lindexin vastuullisuuden tutkimisesta kuitenkin mielestäni täyttyi.

Vaateteollisuudesta tulee varmasti monelle mieleen kehnot työolot ja oikeanlaisen palkkauksen puute. Myös monet tehtaissa sattuneet onnettomuudet voivat olla päällimmäisenä mielessä. Tietysti on hyvä, että asioista uutisoidaan ja epäkohtia tuodaan esille, sillä muutosta ei muuten saada aikaan. Tietoisuuden levittäminen onkin tärkeässä asemassa. Missä asemassa kuluttaja sitten onkaan, kun puhutaan yrityksen vastuullisuudesta? Voiko kuluttaja olla vastuussa siitä, kuinka vastuullinen toimitusketju yrityksellä onkaan?

Lindexin toiminta vastuullisuuden saralla ei päässyt yllättämään minua, ei hyvässä eikä huonossa valossa. Opinnäytetyötä tehdessä selvisi, että yritys tekee jatkuvasti kehitystyötä niin ympäristöasioissa, kuin sosiaalisenkin vastuun saralla. Yrityksen verkkosivujen vastuullisuus ja kestävä kehitys -osiota läpi käydessä tulee selväksi, että yritys on sitoutunut vastuullisuuden edistämiseen. Lindexin nykytilannetta voisi kuvailla hyväksi, sillä vastuullisuustoiminta ei ole enää lähtökuopissaan, vaan askelia on otettu niin ympäristön kuin sosiaalisenkin vastuun kannalta. Lindexin uusi visio ”inspiroida ja voimaannuttaa

naisia kaikkialla” tukee hienosti työtä, jota yritys tekee tekstiiliteollisuudessa työskentelevien naisten hyväksi. Kuitenkin takaraivossa mietityttää matalan palkkatason maissa työskentelevien työntekijöiden todelliset työolot, sillä auditointien todellinen toimiminen ja tulokset jäivät epäselväksi. Auditointeja tehdään, mutta seurataanko niitä loppuun asti, jotta epäkohdat korjattaisiin? Yksi yritys ei tietenkään pysty muuttamaan kohdemaan oloja, mutta yhteistyössä muiden saman alan toimijoiden kanssa muutosta on jo helpompi saada aikaan. Lindexin yhteistyö H&M:n ja KappAhl:in kanssa One Bag Habit -aloitteessa muovikassien vähentämiseksi on mielestäni hieno esimerkki yhteisistä tavoitteista ja niihin pyrkimisestä. Lindex myös jakaa tietoaan avoimesti kuluttajille, mikä luo positiivista ja avointa kuvaa yrityksen toiminnasta, vaikkakin joitakin tietoja voi olla hankala tai jopa lähes mahdoton löytää. Yleiskuva Lindexin työstä vastuullisuuden saralla on kuitenkin positiivinen ja heille on asetettu tavoitteita myös tulevaisuuteen, joka kertoo yrityksen sitoutumisesta asian hyväksi.

LÄHTEET

- Clean Shipping Index 2018. About. Viitattu 3.6.2018 <https://cleanshippingindex.com/>
- Elinkeinoelämän keskusliitto 2018. Vastuullisuus liiketoiminnan ytimessä. Viitattu 28.5.2018 <https://ek.fi/mita-teemme/energia-liikenne-ja-ymparisto/vastuullisuus/>
- FIBS 2015a. Historia. Viitattu 5.6.2018 <http://www.fibsry.fi/fi/fibs/historia>
- FIBS 2015b. Korjaustoimenpiteet. Viitattu 28.5.2018 <http://www.fibsry.fi/fi/yritysvastuu/yritysvastuun-osa-alueet/toimitusketjujen-hallinta/korjaustoimenpiteet>
- FIBS 2015c. Nykytilanne. Viitattu 28.5.2018 <http://www.fibsry.fi/fi/yritysvastuu/yritysvastuun-osa-alueet/toimitusketjujen-hallinta/nykytila>
- FIBS 2015d. Riskikartoitus. Viitattu 28.5.2018 <http://www.fibsry.fi/fi/yritysvastuu/yritysvastuun-osa-alueet/toimitusketjujen-hallinta/riskikartoitus>
- FIBS 2015e. Toimitusketjujen vastuullisuuden hallinta. Viitattu 20.5.2018 <http://www.fibsry.fi/fi/yritysvastuu/yritysvastuun-osa-alueet/toimitusketjujen-hallinta>
- FIBS 2015f. Valvonta. Viitattu 28.5.2018 <http://www.fibsry.fi/fi/yritysvastuu/yritysvastuun-osa-alueet/toimitusketjujen-hallinta/valvonta>
- FIBS 2014g. Vastuullinen liiketoiminta kehittyvillä markkinoilla. Viitattu 20.5.2018 http://www.fibsry.fi/images/Vastuullinen_liiketoiminta_kehittyvilla_markkinoilla.pdf
- FIBS 2015h. Vastuullisuusraportointi. Viitattu 28.5.2018 <http://www.fibsry.fi/fi/yritysvastuu/yritysvastuusanasto>
- FIBS 2015i. Yritysvastuu. Viitattu 8.4.2018 <http://www.fibsry.fi/fi/yritysvastuu/maaritelma-ja-historia>
- Finnwatch 2012. Nälkää ja tauteja muotivaatteiden takana. Viitattu 20.5.2018 <https://www.finnwatch.org/fi/uutiset/63-slummielaemaeae-naelkaeae-ja-tauteja-muotivaatteiden-takana>
- Finnwatch 2018. Keitä me olemme. Viitattu 28.5.2018 <https://www.finnwatch.org/fi/keitae-olemme>
- Global Reporting Initiative 2000-2006. Yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto. Viitattu 28.5.2018 <https://www.globalreporting.org/resource/library/Finnish-G3-Reporting-Guidelines.pdf>
- Global Reporting Initiative 2018. About GRI. Viitattu 28.5.2018 <https://www.globalreporting.org/information/about-gri/Pages/default.aspx>
- Harmaala, M. & Jallinoja, N. 2012, Yritysvastuu ja menestyvä liiketoiminta, 1. p. edn, Talentum Media, Helsinki.
- Helsingin Sanomat 2018. Stockmann sulkee yli 20 Lindex-myymlää vuoden loppuun mennessä – yhtiön tulos pysyi tappiollisena. Viitattu 10.5.2018 <https://www.hs.fi/talous/art-2000005658222.html>
- Logistiikan maailma 2018. Taloudellinen, ympäristö- ja sosiaalinen vastuu. Viitattu 28.5.2018 <http://www.logistiikanmaailma.fi/logistiikka/vastuullinen-logistiikka/taloudellinen-ymparisto-ja-sosiaalinen-vastuu/>
- Logistiikan maailma 2018. Vastuullinen logistiikka. Viitattu 20.5.2018 <http://www.logistiikanmaailma.fi/logistiikka/vastuullinen-logistiikka/>

- Lindex 2018a. 1950-luku. Viitattu 21.4.2018 <https://about.lindex.com/fi/1950-luku/>
- Lindex 2018b. 1980-luku. Viitattu 21.4.2018 <https://about.lindex.com/fi/1980-luku/>
- Lindex 2018c. 1990-luku. Viitattu 21.4.2018 <https://about.lindex.com/fi/1990-luku/>
- Lindex 2018d. 2000-luku. Viitattu 21.4.2018 <https://about.lindex.com/fi/lindex-2000/>
- Lindex 2018e. Code of conduct. Viitattu 16.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/code-of-conduct/>
- Lindex 2017f. Code of conduct. Viitattu 28.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/wp-content/uploads/sites/5/2015/01/lindex-code-of-conduct.pdf>
- Lindex 2018g. Eläinten hyvinvointi. Viitattu 10.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/animal-welfare/>
- Lindex 2018h. Kestävä muoti. Viitattu 16.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/kestava-muoti/>
- Lindex 2018i. Kestävä kuljetus. Viitattu 16.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/sustainable-transportation/>
- Lindex 2018j. Lindexin demin-matka. Viitattu 16.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/denim/>
- Lindex 2018k. Lindexin kestävä kehitys lyhyesti. Viitattu 16.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/lindex-sustainability-in-brief/>
- Lindex 2018l. Lindex reports. Viitattu 10.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/lindex-reports/>
- Lindex 2018m. Lindex & WaterAid. Viitattu 16.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/wateraid/>
- Lindex 2018n. One Bag Habit. Viitattu 10.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/one-bag-habit/>
- Lindex 2018o. Puuvilla. Viitattu 5.6.2018 <https://about.lindex.com/fi/cotton/>
- Lindex 2018p. Rintasyövän vastainen työ. Viitattu 16.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/fight-against-breast-cancer/>
- Lindex 2017q. Sustainability report. Viitattu 20.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/wp-content/uploads/sites/5/2016/04/lindex-sustainability-report-2017.pdf>
- Lindex 2018r. Tuotanto. Viitattu 16.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/tuotanto-2/>
- Lindex 2018s. Tuotantotehtaat. Viitattu 16.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/tuotantotehtaat/>
- Lindex 2018t. Työolosuhteet. Viitattu 10.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/working-conditions/>
- Lindex 2018u. Uusiokäyttö ja kierrätys. Viitattu 16.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/reuse-recycle/>
- Lindex 2018v. Vesi. Viitattu 16.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/water/>
- Lindex 2018w. WE Women by Lindex. Viitattu 16.5.2018 <https://about.lindex.com/fi/we-women-by-lindex/>
- Narinen, J. 2018. HR Advisor. Lindex. Sähköpostihaastattelu 3.5.2018.
- Niskala, M., Niskala, M., Pajunen, T. & Tarna-Mani, K. 2013, Yritysvastuu: raportointi- ja las-
kentaperiaatteet, KHT-Media, Helsinki.
- Puhtaat vaatteet 2018a. Vaatetusteollisuudesta. Viitattu 19.5.2018 <http://www.puhtaatvaatteet.fi/vaatetusteollisuudesta/>

Puhtaat vaatteet 2018b. Työympäristö. Viitattu 19.5.2018 <http://www.puhtaatvaatteet.fi/vaatetusteollisuudesta/tyoymparisto/>

Puhtaat vaatteet 2018c. Työajat. Viitattu 19.5.2018 <http://www.puhtaatvaatteet.fi/vaatetusteollisuudesta/tyoajat/>

Puhtaat vaatteet 2018d. Lapsityövoima. Viitattu 19.5.2018 <http://www.puhtaatvaatteet.fi/vaatetusteollisuudesta/lapsityovoima/>

Puhtaat vaatteet 2018e. Ammattiyhdistysoikeudet. Viitattu 19.5.2018 <http://www.puhtaatvaatteet.fi/vaatetusteollisuudesta/ammattiyhdistysoikeudet/>

Puhtaat vaatteet 2018f. Palkat. Viitattu 19.5.2018 <http://www.puhtaatvaatteet.fi/vaatetusteollisuudesta/palkat/>

PwC Suomi 2018a. Tietoa meistä. Viitattu 1.5.2018 <https://www.pwc.fi/fi/tietoa-meista.html>

PwC Suomi 2017b. Yritysvastuubarometri. Viitattu 1.5.2018 <https://www.pwc.fi/fi/julkaisut/yritysvastuubarometri-2017.html>

PwC Suomi 2018c. Kirjanpitolain muutos haastaa yritysvastuuraportoitajat. Viitattu 1.5.2018 <https://uutishuone.pwc.fi/kirjanpitolain-muutos-haastaa-yritysvastuuraportoitajat/>

Suomen tekstiili ja muoti 2016a. Vastuullisuuskäsikirja. Viitattu 5.6.2018 https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/stjm/stjm_vastuullisuuskasikirja-2016.pdf

Suomen tekstiili ja muoti 2018b. Ympäristövastuu. Viitattu 28.5.2018 <https://www.stjm.fi/toimintalueemme/vastuullisuus/ymparistovastuu/>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2018. Vastuullisuusraportointi. Viitattu 25.4.2018 <http://tem.fi/vastuullisuusraportointi>

Vihreät vaatteet 2017. Kierrätys ei pelasta maailmaa. Viitattu 28.5.2018 <http://www.vihreatvaatteet.com/kierratys-ei-pelasta-maailmaa/>

YK-liitto 2018. Yritysten yhteiskuntavastuu. Viitattu 28.5.2018 <http://www.ykliitto.fi/yk70v/taloudellinen/yritysten-yhteiskuntavastuu>

YLE 2015. Katso, mitä vaatekaupat kertovat tehtaistaan riskimaissa. Viitattu 28.5.2018 <https://yle.fi/uutiset/3-7980609>

YLE 2014. Suomalaisvaatteita valmistetaan yhä epäinhimillisissä oloissa. Viitattu 28.5.2018 <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/04/10/suomalaisvaatteita-valmistetaan-yha-epainhimillisissa-oloissa>

Liite 1. Haastattelukysymykset

Mitä vastuullisuus tarkoittaa Lindexillä?

Miten tavarankuljetus on järjestetty, käytetäänkö mahdollisimman ympäristöystävällisiä keinoja?

Tällä hetkellä muovihenkareita menee myymälöissä roskeen isoihin määriin. Olisiko mahdollista kierrättää ja uusiokäyttää näitä henkareita?

Puhtaasta vedestä on pulaa eri puolilla maapalloa. Tuotantoprosessit puolestaan vaativat paljon puhdasta vettä. Miten tuotteiden ympäristövaikutuksia ja esimerkiksi veden käyttöä minimoidaan?

Miksi Lindex omistaa itse yhtään tehdasta?

Millä tavoin Lindex valvoo yhteistyötahojaan, kuten tavarantoimittajia ja tehtaiden työntekijöitä?

Mitä sertifikaatteja Lindexille tai sen tuotteille on myönnetty?

Miten Lindex sitouttaa tai motivoi työntekijöitään?

Miten Lindex huolehtii työntekijöidensä työhyvinvoinnista?